

Рец Віолетта, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Злочинність набуває нових форм та видів, створюючи нові способи та механізми вчинення злочинів. Крім того, вона зростає кількісно і якісно, характеризується високою організованістю. Правоохоронним органам сьогодні варто зважати на обізнаність злочинного світу не тільки в техніці вчинення того чи іншого кримінального правопорушення, але й розумінні правових норм та вмінні їх застосовувати на свою користь. Не менш складним є контакт правопорушників із оперативними підрозділами, які до відкриття кримінального провадження на підставі Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» виконують ряд повноважень, пов'язаних із протидією злочинності. Виходить, що оперативним працівникам слід не тільки знати тактику і організацію проведення оперативно-розшукового заходу в конкретній ситуації, але й вивчати психологію цього небезпечного для суспільства соціального явища.

Безперечно, будь-яка боротьба потребує консолідації зусиль, так само Національною поліцією України обрано стратегію симбіозу декількох підрозділів, які спрямовують діяльність на виявлення, попередження або викриття кримінального правопорушення. На даний час поширена тенденція співпраці криміналістів, процесуалістів, фахівців у галузі оперативно-розшукової діяльності тощо [1].

Безперечно, центральне місце у боротьбі зі злочинністю займають оперативно-розшукові підрозділи, які провадять оперативно-розшукову діяльність. Значної уваги в даній діяльності потребує оперування психологічними знаннями, тому що вони є однією з фундаментальних засад організаційно-тактичної моделі будь-якого оперативно-розшукового заходу незалежно від його виду, способу реалізації або суб'єктного складу. Варто зауважити, що оперативно-розшукова діяльність носить суб'єктоорієнтований характер, тобто вибір конкретного заходу і його спосіб залежить від кількості учасників та їх роль у злочинному ланцюгу.

Особливо це стосується психології спілкування, комунікативної й мовної компетентності, психологічного впливу та інших напрямів використання психологічних прийомів здобуття інформації, яка становить оперативний інтерес в рамках розробки особи або групи осіб [2, с. 220-223].

Звертаючись до психології оперативно-розшукової діяльності, слід підкреслити нерозривний зв'язок теорії і практики, тобто всі навички та уміння працівника оперативного підрозділу виникають з досвідом або залишаються після проходження ним певного навчального курсу, а дедалі більше поповнюються фаховими навичками, які базуються на отриманих фахових компетентностях. Психологія оперативно-розшукової діяльності – це не абстрактне наукове поняття або збірна концепція, це набір навичок і умінь оперативного працівника поєднувати теоретичну і практичну складову, накладати на дане поєднання знання нормативно-правової бази, встановлювати контакт із представниками найрізноманітніших соціальних груп під час проведення оперативно-розшукових заходів [2, с. 220-223].

Всебічне психологічне забезпечення практики оперативно-розшукової діяльності вимагає системного включення до неї засобів і методів гносеології, запозичених зі сфери соціальних і соціально-психологічних наук [2, с. 220-223].

Оперативно-розшукова діяльність має певну психологічну специфіку, яка полягає в ряді об'єктивних факторів. Серед основних можна назвати наступні:

- Правова регламентація основних форм діяльності;
- Наявність наданих законом владних повноважень та необхідності прийняття рішень в критичних ситуаціях;
- Стислі строки виконання завдань;
- Протидія злочинного світу;
- Виконання одночасно великої кількості задач, пов'язаних із різного рівня інтелектуальним навантаженням [3, с. 90].

У сучасній юриспруденції розширено спектр психологічних досліджень у багатьох сферах, де вони можуть бути застосовувані, проте в дослідженнях, пов'язаних із розумінням психології оперативно-розшукової діяльності їх досі небагато. Саме тому існує необхідність популяризації серед оперативних працівників розуміння змісту їх діяльності та психологічної складової. В рамках оперативно-розшукової діяльності постає питання про теоретичну та практичну розробку проблем організації використання психологічних знань при застосуванні окремих методів чи засобів оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами Національної поліції України.

Отже, психологія оперативно-розшукової діяльності є вагомою її складовою, яка характеризується певними ознаками та необхідна оперативним працівникам для оптимізації оперативної роботи та отримання оперативно значимої інформації. Спілкування з представниками різних

соціальних груп породжує вміння комунікувати за будь-яких умов та приймати рішення в екстремальних ситуаціях.

1. Бараненко Б.І. Особливості використання психологічних знань в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ за сучасних умов. Навчально-практичний посібник. Б.І. Бараненко, Д.О. Александров, О.В. Бочковий та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. А.Ф. Іщенко, д-ра псих. наук, проф. В.С. Медведєва; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. С. 354.

2. Бараненко Б.І., Богучарова О.І., Криволапчук В.О. Психологія оперативно-розшукової діяльності та її методологічна функція. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. 2, 2015. С. 220-233.

3. Філіпенко Н.Є. Організаційно-психологічні питання професійної підготовки оперативних працівників для застосування гласних та негласних методів і заходів ОРД. Юридичний журнал: Фінанси і право. 2006-1. С. 89-107.

Русило Марина, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович, старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НСРД

Як відомо, користь та важливість негласних слідчих (розшукових) дій (далі - НСРД) для розвитку кримінальних проваджень має величезну роль та своєрідну допомогу для встановлення цілісного ланцюга розслідуваної справи. Але є і певні недоліки та колізійні питання, які значно відображаються на практиці. Якщо порівняти НСРД та слідчі (розшукові) дії то негласний збір доказів є більш «агресивним» методом отримання даних, що до речі інколи порушує та обмежує Конституційні права на приватне життя людини. Главою 21 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), а саме ч.1 ст. 246 йдеться про основне тлумачення поняття